

Afscheid van een schrijvende zeefdrukker en kunstenaar

'RELATIE TUSSEN **VIERKANT** EN **CIRKEL** INTRIGEERT MIJ'

▲ Willy Smeuninx figureert in de reeks 'Wasted Selfies', genomen op Documenta.

Hij schijnt bij de burgerlijke stand te staan ingeschreven als Willy Smeuninx, maar hij schrijft zelf net zo makkelijk Willi. Het zegt iets over het eigenzinnige karakter van de man die in de kunstenaarswereld beter bekend is onder het pseudoniem Tapiaco en ruim 35 jaar redacteur was voor Silkscreen en later Sign[⊕] Magazine. Het Afgerond Vierkant is een terugkerend element in zijn werk. Hij was 'onze' man in België die eerst voornamelijk schreef over zeefdruk, maar later menig Vlaams ondernemer in de visuele communicatiebranche in de kolommen bracht. Nu hij de pen definitief neerlegt, is hijzelf lijdend voorwerp. Een interview.

Auteur: Wouter Mooij

◀ Cover van Silkscreen Magazine uit 2003, het vakblad waaraan Willy Smeuninx decennialang als redacteur was verbonden.

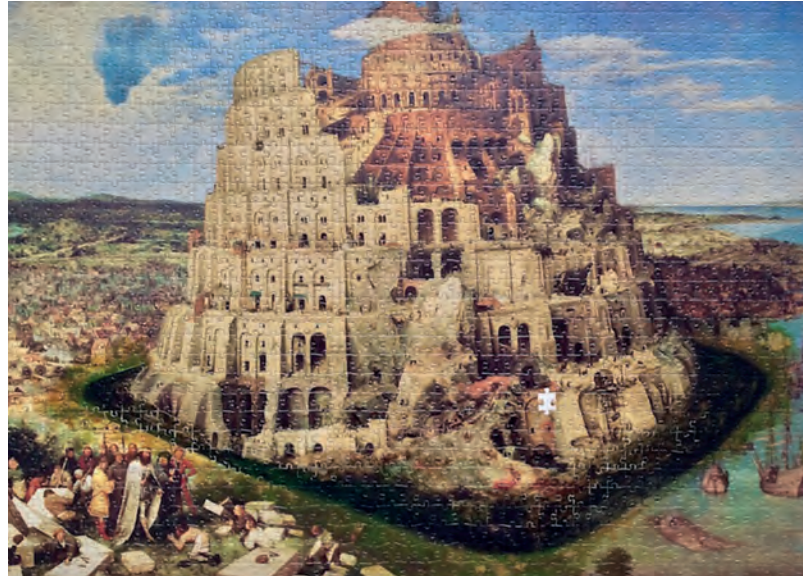

▲ Tentoonstelling van Tapiaco in CC Casino Beringen (2019) met een eerste symbolische voorstelling van het Graf van de Onbekende Kunstenaar. De achtergrond is de uitvergroting van een digitaal werk uit de reeks Kaymakli (ondergrondse stad in Turkije) op formaat vier bij vijf meter.

Zijn wieg stond in het Belgische Hasselt, waar hij als Willy Smeuninx in 1944 ter wereld kwam. In die plaats zou hij aan het Provinciaal Hoger Instituut voor Architectuur en Toegepaste Kunsten zijn diploma halen. Specialismen: grafiek, glas-in-lood en monumentale kunst. “Glas interesseert mij mateloos”, motiveert de kunstenaar die later ook journalist werd. “Mijn vader was patissier. Ik keek in de banketbakkerij altijd geboeid hoe de toestand van suiker evolueert naarmate je het verhit. Als je het smelt, biedt het mogelijkheden voor diverse andere toepassingen. Iets vergelijkbaars gebeurt er met glas. Als je glas smelt en bepaalde zaken toevoegt, kun je er net zo creatief mee omgaan als met suiker.” Een tweede reden dat Smeuninx zijn hart aan glaskunst verpandde, was de wereldtentoonstelling die in 1958 in de

„Gesmolten glas gedraagt zich net als suiker

Belgische hoofdstad onder de naam Expo 58 plaatsvond. Als veertienjarige jongen bezocht hij de Expo aan de voeten van het, daarvoor speciaal gebouwde, Atomium en met name het Tsjechisch paviljoen maakte grote indruk op hem. “Uitzonderlijk op grond van design, maar ook qua glastoepassingen.” Glaskunst was wat hem trok naar de opleiding in Hasselt en grafiek kreeg hij ‘erbij’. Aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen verdiepte hij zich in vrije (schilder)kunst en kreeg vervolgens een specialisatiebeurs voor de Akademie Vytvarnich Umeni (Academie voor Schone Kunsten) in Praag.

▲ De Toren van Babel naar P. Brueghel, uit de reeks ‘Art, Kitsch & Camp’ (puzzels); inktjet op zeil, formaat 220 x 330 cm. De toren is op een plateau van een Afgerond Vierkant geplaatst. Eén puzzelstukje ontbreekt, verwijzend naar het onvermogen om de toren (puzzel) af te werken.

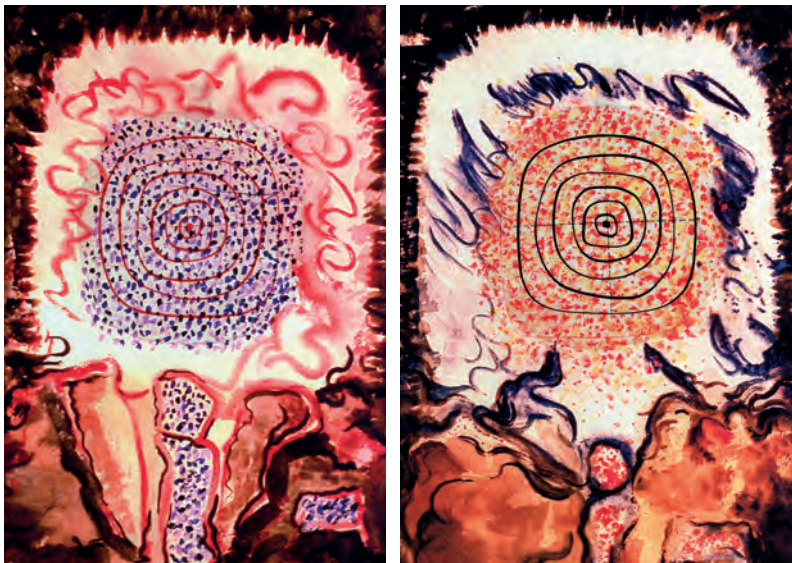

▲ Wit, Grijs en Zwart uit de reeks ‘Afgeronde Vierkanten’; krijt op feuter (vilt).

Wat hij had gezien op Expo 58 was hij niet vergeten. “En ik was na de Praagse Lente ook geïnteresseerd in de politieke ontwikkelingen in Tsjecho-Slowakije.” Naast schilderkunst hield hij zich in Praag bezig met lithografie. In 1979 ontving hij een navorsingsbeurs, opnieuw in Praag, maar ditmaal aan de Academie voor Toegepaste Kunsten voor een studie ‘Glazen Receptiënten’.

GEËTSTE GLASPANELEN

Terug in Antwerpen begon Smeuninx in 1972 met een vriend Theatercafé ‘t Natiepeerd. “Een multifunctioneel café, waar allerhande artiesten uit de Vlaamse en Nederlandse kleinkunst optraden. Het was ook de bakermat van het Nieuw Vlaams Theater. Een heel turbulente periode”, blikt de creatieve geest terug. “De benodigde affiches drukte ik zelf met een hand rakel.” Hij had immers de nodige grafische kennis, maar verder leerde hij zich het zeefdrukken zelf aan. Net zoals hij later autodidact werd op het gebied van glasetstechnieken. “Ik kwam toevallig in contact met mensen die geïnteresseerd

▲ Uit de reeks 'Targets & Ties'; zeefdruk op papier.

KUNSTENAAR TAPIACO

Naast zijn werk als vakjournalist was en is Willy Smeuninx op de eerste plaats ambachtsman en beeldend kunstenaar. Talrijk zijn de kunstzinnige en culturele manifestaties waarbij hij, vaak als initiator, was betrokken. Door zijn kennis over zeefdruk en digitaal printen die hij als redacteur opdeed, gebruikte hij deze technieken op steeds weer andere manieren in zijn kunst, zowel grafisch als met glas. Naast het etsen van glas, bleef Smeuninx creaties van glas-in-lood ontwerpen en plaatsen. Ook het maken van 'nep' glas-in-lood via print- en druktechnieken, dat vervolgens werd gebakken, was hem niet vreemd.

Onder zijn pseudoniem Tapiaco had Smeuninx verschillende tentoonstellingen in binnen- en buitenland. Een terugkerend thema in zijn werk is het Afgerond Vierkant. Smeuninx: "De fascinatie voor deze figuur ontstond toen ik na twintig jaar terugkeek op mijn werk als kunstenaar. Achteraf was in veel werken de vorm van, wat ik nu noem, een Afgerond Vierkant te herkennen. Of het nu ging om een stilleven, naaktstudie, decor of een landschapsschildering, deze figuur zat er vrijwel altijd ergens in. Vanaf dat moment ben ik die vorm gaan exploiteren. De relatie tussen cirkel en vierkant intrigeert mij. Het gaat om wat is omsloten en wat niet. De vorm op zich is een soort signatuur van mij geworden." Overigens verwijst het Afgeronde Vierkant in zijn werk op geen enkele manier naar de geometrie, legt Smeuninx uit. "Het verwijst naar de meest eenvoudige vorm die iedereen kan maken. Het is een vorm die je, vanwege z'n simpliciteit, tegenkomt in alle culturen door de hele geschiedenis heen. Het streven naar perfectie wordt bewezen door de imperfectie. Het leven is niet een volslagen cirkel."

▷ waren in geëtsde glaspanelen. Bijna elk oud huis in Antwerpen had zo'n decoratief paneel in de binnendeuren. Die kochten zij op voor de verkoop in de Verenigde Staten. Door mijn kennis van glas-in-lood en zeefdruk - ten behoeve van de benodigde sjablonen - te combineren, kon ik deze geëtsde panelen voor hen volgens deze oude techniek op bestelling maken."

Veel handwerk, maar later lukte het hem om de sjablonen om te zetten naar film, zodat hij maar één snijfilm hoefde te maken om de zeef te belichten en hiermee honderden of duizenden afdrucken voor het etsen kon maken. Gouden handel. Maar het zich dagelijks hullen in beschermende kleding - inclusief volgelaatmasker en handschoenen - om met de agressieve zuren te kunnen werken, leverde hem uiteindelijk een rubberallergie op. "Einde verhaal. Inmiddels was ik ook weer veel met vrije kunst bezig. Ik kocht mijn zeefdrukproducten bij ANTO in Antwerpen en de eigenaar was goed bevriend met Jan Roberti, de toenmalige directeur van Eisma in Leeuwarden en uitgever van Silkscreen Magazine. Hij vroeg of ik geïnteresseerd was om over zeefdruk in België te schrijven voor het vakblad dat onder hoofdredactie van Ad Versteeg stond. En zo ben ik de vakjournalistiek ingerold. Dat was 1987."

SILKSCREEN MAGAZINE

Smeuninx bleek een vaardige pen te hebben en vond het leuk om bij andere Belgische zeefdrukkers in de keuken te mogen kijken. "Zowel grafisch als meer industrieel." Er gebeurde genoeg, zoals de transitie van oplosmiddelhoudende naar UV-inkten. Hij zat ook op de eerste rij toen de enorme digitale printrevolutie zich aftekende in de zeefdrukwereld. "Dat was andere koek. De evolutie ging snel. Beetje bij beetje, maar doelgericht, knabbelde digitaal aan het territorium van zeefdruk." Zijn reportage bij Tubbox Zeefdruk in Wijnegem, die als een van de eersten digitaal printen op grootformaat omarmde (TDP), staat in z'n geheugen gegrift. "De eerste machine was trouwens meer een digitale spuitmachine dan een inkjetprinter." Als gevolg van al deze ontwikkelingen ging Silkscreen Magazine - eerst als katern, later in z'n geheel - op in Sign® Magazine, het vakblad voor de maakindustrie voor visuele communicatie in Nederland en België (vroeger Sign & Display geheten) dat inmiddels ook door Eisma Businessmedia in Leeuwarden werd uitgegeven.

SCREENPLAY

Dat Smeuninx, naast zijn vele activiteiten die hij ontplooide als kunstenaar (zie kader), een geziene figuur was in de Vlaamse én internationale zeefdrukwereld blijkt wel uit het feit dat hij twee keer plaats mocht nemen in de internationale vakjury voor de Fespa Awards (2002 in Madrid en 2005 in München). In de periode dat er nog een apart Belgisch katern in Silkscreen Magazine was opgenomen, was hij ook de auteur van een maandelijkse column met als titel 'Screenplay' dat bekend stond om de speelse, soms knotsgekke of kritische invulling. In 1998 organiseerde Smeuninx een artistieke zeefdrukwedstrijd en tentoonstelling in de Groene Waterman in Antwerpen, in de nasleep van het toenmalige Vlaamse Zeefdruk Gilde. Nu hij bijna de tachtig jaar aantikt, vindt Smeuninx het echter tijd om zijn pen als journalist definitief neer te leggen. Willy, namens onze lezers: bedankt! 📧

www.tapiaco.eu